

Производство на етерично-маслени култури и масла

ПРЕГЛЕД 2018

InteliAgro

С ПОДКРЕПАТА НА:

Всички мнения и твърдения, изразени в тази и в други публикации на ИнтелиАгро, са на автора и не представляват непременно гледните точки на Esseterre Bulgaria или някой от нейните директори, служители или агенти.

InteliAgro

Резюме

България затвърждава позицията си на основен производител на лавандулово, розово и други етерични масла в света, но бъдещето пред сектора не е безоблачно. Последните три години на ускорено увеличаване на площите вече носят отрезвяване. Известни признаци за пренасищане на пазара при някои масла се появиха още през 2017 г. и се задълбочиха допълнително през 2018 г. Цената на розовото масло се понижи с близо 40% за две години, на маслото от синя лайка – с над 30%, а пазарът на маточина буквално замря. Само за една година – 2017 г., производството на етерични масла, различни от лавандулово и розово, се е повишило над три пъти и надхвърля 12 хил. тона, по оценка на ИнтелиАгро на база данни на НСИ.

При маслодайната роза Кампания 2018 бе белязана от свръхпроизводство, ниски цени и напрежение в бранша. Цената на розовото масло ще продължава да бъде под натиск заради натрупаните количества и големия дял нови площи, които тепърва ще влязат в цветодаване. Очакваме тежестта да се разпредели между търговци и производители – първите - чрез понижение на маржовете, вторите - чрез ликвидиране на част от слабопродуктивните площи.

При лавандулата цената продължи да се повишава през последните две години. Докато пазарът расте (и е в десетки пъти по-голям, в сравнение с малотонажни масла като роза, лайка, равнец, маточина и пр.), реколтата остана далеч от потенциала си две последователни години (2017 и 2018 г.), заради неблагоприятни климатични условия. Безогледното увеличаване на площите оттук насетне няма да води до по-висока доходност. Цената на лавандуловото масло вероятно ще се окаже под силен натиск още през 2019 г., особено ако природните условия са благоприятни.

Останалите масла, произвеждани на по-големи площи у нас – маточина, лайка, бял равнец, хелихризум нямат този потенциал на пазара, който да посрещне бързо увеличаващото се предлагане у нас. При част от тях липсва и необходимото качество, което се търси от клиентите.

Съветваме производителите да се концентрират върху технологията на отглеждане и преработка, качеството на произвежданите масла и дълготрайните отношения с преработвателите и търговци, вместо да увеличават площите и да търсят нови култури.

Дестилационните мощности в страната като цяло са достатъчни, за да посрещнат нарасналото производство на етерично-маслени култури, но не могат да гарантират преработката на цялата суровина при екстремни условия (скъсяване жътвената кампания). Друг фактор, който трябва да се има предвид е задължението на преработвателите на масла над 1 тон да бъдат регистрирани по REACH (Регламент № 1907/2006 за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химични вещества). Към средата на септември, 2018 г. една трета от дестилериите в страната имат действаща регистрация.

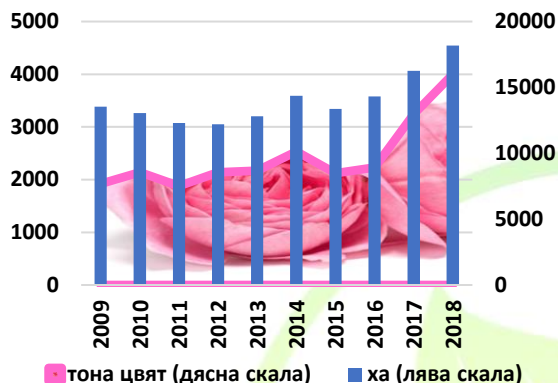
Ролята на държавата в сектора до момента е противоречива. От 2014 г. насам производството и преработката на етерично-маслени култури са приоритетни по линия на ПРСР. Това спомогна за нездравословното разрастване на сектора при липсата на съответен контрол върху качеството на инвестиционните намерения и някои фази по веригата на доставки. Решението на правителството да изплати помощи de minimis на розопроизводителите даде лош сигнал на бранша, че недалновидните инвестиции ще бъдат защитавани и занапред. На този фон, саморегулацията в сектора изглежда единствено възможно решение.

Съдържание:

Резюме.....	3
Маслодайна роза.....	5
Лавандула.....	7
Други масла.....	9
Маточина.....	9
Лайка.....	11
Бял риган.....	12
Мащерка.....	12
Кориандър.....	13
Резене.....	14
Салвия.....	15
Хизоп.....	15
Други култури.....	15
Регламент REACH.....	16
Капацитет за преработка.....	18
За ИнтелиАгро.....	26

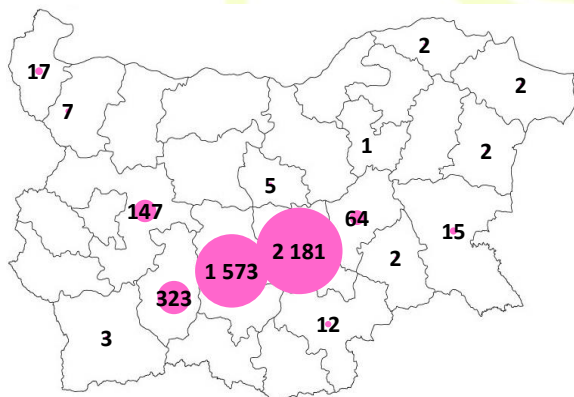
Маслодайна роза

Графика 1 – Площи с маслодайна роза (ха-лява скала) и продукция на цвят (тонове-дясна скала)

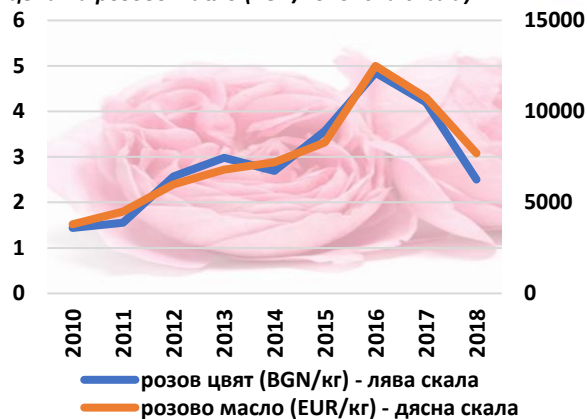
Източник – МЗХГ, ИнтелиАгро

Графика 2 – Площи с маслодайна роза (ха) по области, 2018 г.

Източник: МЗХГ

Графика 3 – Цена на розов цвят (BGN/кг.-лява скала) и цена на розово масло (EUR/кг.-дясна скала)

Източник: НСИ, интервюта

Кампания 2018 бе белязана от свръхпроизводство, ниски цени и напрежение в бранша. Решенията са в ръцете на бизнеса и на пазара.

Площите с маслодайна роза растяха със среден годишен темп на натрупване от 8% през последните три години, движени от високата цена на маслото. Официалната статистика показва 4500 ха заявени за подпомагане площи към 2018 г., но тя не взема предвид стопанства с под 0,5 ха, каквито има много в розовата долина и цифрата следва да бъде завишена. Около 730 ха се отглеждат по биологичен начин.

Таблица 1 – Възраст на насажденията в топ3 производствени области

ха	до 2 г.	% от всички	над 2 г.
Стара Загора	757	35%	1424
Пловдив	224	14%	1349
Пазарджик	159	49%	164

Източник: ИнтелиАгро на база данни за заявените площи

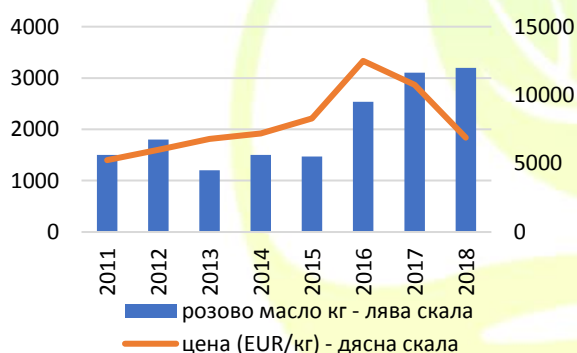
Средният размер на стопанствата продължава да нараства – от 3,5 на 3,8 ха през 2018 г. спрямо предходната година. Най-голям е средният размер на стопанствата в област Стара Загора – 5,1 ха, следват област Пловдив с 3 ха и Пазарджик с 1,9 ха.

За последната една година най-голям е ръстът на площите в Пазарджик – 17%, където имат интерес и няколко италиански инвеститори, следван от Стара Загора със 7%. В Пловдив се отчита намаление с 2%. Продължават опитите за разширяване на ареала на маслодайната роза, като по-забележително е разпространението ѝ във Видинско, Бургаско, Хасковско и дори в Добричко.

Ако преди три години реколтата в България и Турция – двете основни производителки в света, се равняваше на 8000 тона цвят всяка, през 2018 г. България сама произвежда 16 000 тона цвят от 3,6 хил. ха. Въпреки спецификите

на сезона – ранно, едновременно изцъфтяване, което не позволи да се преработи цялата суровина, площите, които тепърва ще влязат в пълно цветодаване обещават запазване и дори увеличаване на реколтата в идните години до 20 000 тона цвят. Това количество обаче трудно може да остане стабилно. За това говорят нуждата от поне 15 000 сезонни работници (по времето, когато започва брането и на черешите), технологичното време за преработка на суровината и натиска надолу върху цената на крайния продукт.

Графика 4 - Произведено розово масло и цена за износ

Източник: НСИ, МЗХГ, ИнтелиАгро

Бързото нарастване на производството при относително стабилно търсене доведе до очакван спад на цената на суровината още през изминалата 2017 г., който се задълбочи през 2018 г. За две години спадът е с около 40%, като изкупната цена на цвета достигна 2,5 лв/кг тази пролет.

Очакваме производство на розово масло за 2018 г. да надхвърли 3 тона за втора поредна година (при произвеждани между 1,5 и 2 тона през последните десет години). По оценки на бранша ще бъдат произведени близо 6 тона конкрет. Това неминуемо ще тегне на пазара още дълго време, при положение, че годината започна с преходни запаси, по оценки на пазарни играчи, между 800 и 1000 кг. масло. Изникват два важни въпроса. Първият е при

каква цена различните пазарни играчи ще намерят равновесие през 2019-а година, и как ще се преразпредели маржа помежду им. Проведените интервюта показват, че цена от 3,25-3,50 лв./кг цвят се счита за удовлетворителна за производителите (разпределя се приблизително поравно за разходи по отглеждането, бране и печалба), което означава цена близка до днешната – EUR 6900. Или иначе казано, ще се наложи търговците също да намалят печалбите си, за да поддържат конкурентоспособността на крайния продукт. Вторият въпрос е дали всичко това може да стане за сметка и на турското производство. Подобна „размяна“ на производство вече се е случвала през 90-те г. на XX век. Съмнително е, че пазарът ще бъде удовлетворен напълно от подобен сценарий и известно намаляване на насажденията в България изглежда неминуемо.

Така очерталия се негативен сценарий може да получи неочаквана подкрепа от ароматерапевтичния сектор. На американския пазар продуктите с розово масло навлизат бързо и само през тази година Есетере България е изкупила 350 кг. розово масло, по информация на компанията. Компанията имаше планове за навлизане в Розовата долина чрез закупуване на 100 ха розови насаждения и инсталация за изваряване за зараждащите се нужди от розово масло на компанията-майка dōTERRA.

Над бранша продължават да тегнат новините за навлизането на съмнителен разсад и за смесване на българското масло с чуждо, което уврежда репутацията на страната като доставчик.

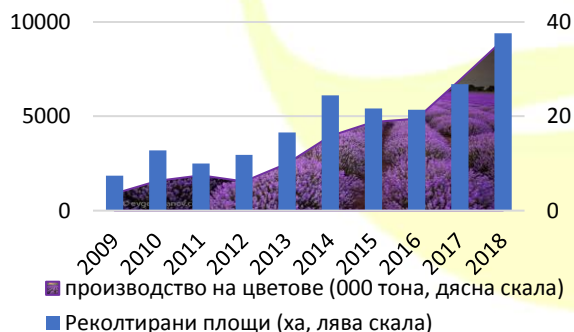
Появилото се напрежение в сектора около неизкупени количества цвят и ниски цени се дължеше от една страна на особеностите на тазгодишната кампания (виж по-горе). От друга страна, „потърпевши“ бяха най-вече случайни играчи без договори за изкупуване с дестилериите. Ето защо намесата на

правителството чрез осигуряване на помощ *de minimis* за розопроизводителите може да се отчете като грешка, тъй като подаде лош сигнал, че въпреки безогледните инвестиции държавата винаги ще бъде наблизо, за да „спасява“.

Публикуваният за обществено обсъждане Проектозакон за маслодайната роза предлага въвеждане на тежко административно бреме без да дава реално решение на нито един от важните проблеми в сектора. Ако бъде приет, от него ще пострадат основно дребните, семейни розопроизводители. Същевременно, той не дава решение на казусите с фалшифициране на розово масло от някои български преработватели и търговци, например. Проектът за закон в този си вид е закъснял,

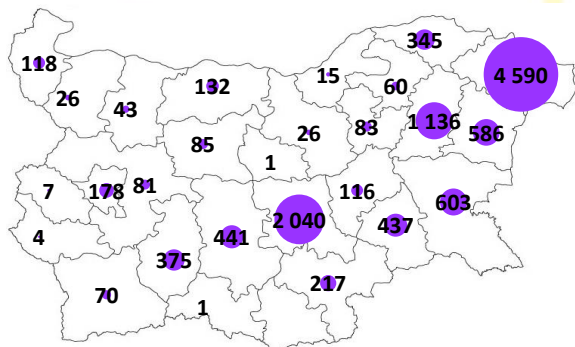
Лавандула

Графика 5 – Реколтирани площи и произведено количество цвят

Източник: ДФЗ, МЗХГ

Графика 6 – Площи с лавандула (ха) по области, 2018 г.

Източник: МЗХГ

ненужен, крие потенциал за корупция и ще създаде трайна тежест за сектора.

Нито купуването на случаен посадъчен материал, нито толерирането на т. нар. прекупвачи/кантарджии, нито смесването на българското масло с чужди са възможни без активното или пасивно участие на бранша.

Време е браншът да порасне и да поеме контрола в свои ръце, тъй като бъдещето на бизнеса му зависи от това. Примерите в други направления, които бяха свръхрегулирани през годините (като тютюн и грозде, например), са достатъчно красноречиви в това отношение.

Българските производители с бързи темпове увеличават насажденията в отговор на растящото търсене, но две поредни години с неблагоприятни климатични условия доведоха до по-ниски от очакваните добиви.

Това повиши безпрецедентно изкупните цени на маслото, което на свой ред създава стимули за допълнително увеличение на площите.

Площите с лавандула нарастват над три пъти през последните десет години. Ръстът обаче е съсредоточен най-вече в периода 2016-2018 г., когато от 5 800 хил. ха достигат 11 800 ха. Това означава, че над 40% от насажденията понастоящем са на възраст до две години и тепърва през 2019 г. ще влязат в пълно цветодаване.

Таблица 2 – Възраст на насажденията в топ3 производствени области

ха	до 2 г.	% от всички	над 2 г.
Добрич	2986	65%	1605
Стара Загора	454	22%	1586
Шумен	549	48%	588

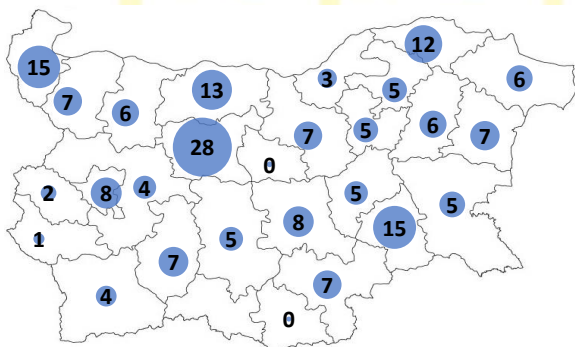
Източник: ИнтелиАгро на база данни за заявените площи

Производството на лавандулово масло нараства със съответните темпове като се удвоява през 2015-2017 г., спрямо 2012-2014 г., достигайки 220МТ (средно за периода) и се утраява в сравнение с предходния тригодишен период (2009-2011 г.).

Средният размер на стопанствата, които отглеждат лавандула, също се увеличава до 6,2 ха през 2018 г., в сравнение с 5,9 хектара през предходната. Североизточна България затвърждава наскоро придобитата си позиция като основен производствен регион с 58% от площите. Основен дял продължава да има област Добрич, която държи първото място с 39% от общата площ с лавандула в страната или 4590 ха. Забелязва се тенденция производители от Южна България да се ориентират все повече към предлагането на разсад, който да задоволява нарастващите нужди от посадъчен материал в североизточната част на страната. Област Шумен се очертава като третия по важност производствен район в страната с 1136 ха и ръст от 20% на засадените площи на годишна база.

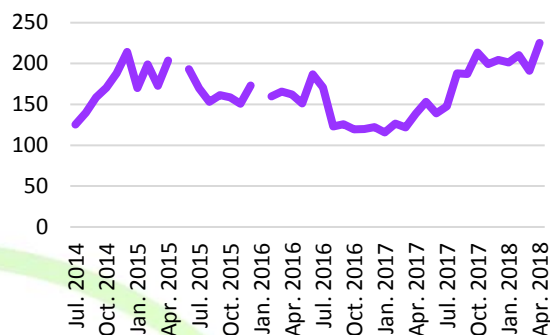
Биологично производство на лавандула се осъществява на 2349 ха, като близо половината от тези площи са съсредоточени в областите Стара Загора и Добрич.

Графика 8 – Среден размер на стопанствата, отглеждащи лавандула по области (ха), 2018 г

Източник: ИнтелиАгро на база данни на ДФЗ

Графика 9 – Средна цена за износ (лв/кг масло)

Тазгодишната кампания на лавандулата бе белязана от изключително влажно лято, което забави жътвата и понижи наполовина рандеманите. Средните добиви за Южна България спаднаха до 1-2 кг от декар, докато тези в северна до 6 кг (по оценки на бранша). По предварителни данни на МЗХГ са прибрани над 36 000 тона лавандулов цвят от близо 9400 ха (което включва и млади, едногодишни насаждения). Ако се доверим на тези оценки може да се прогнозира реколта от малко над 300 тона масло за 2018 г. – резултат значително по-висок от миналогодишния.

Изострената конкуренция в началото на кампанията доведе до исторически връх в изкупната цена. Тя започна от 120 лв/кг, мина през 160 лв/кг изварено масло и надмина границата от 200 лева. Някои от търговците с традиции и дългосрочни отношения поддържаха упорито цена от 180-185 лв/кг. Същевременно се сключваха директни сделки от производител с краен клиент на EUR 130/кг (FOB).

Увеличеният преработвателен капацитет в самите стопанства и усещането за дефицит на суровина за първи път постави производителите в силна ситуация и те задържаха не малка част от маслото в очакване на по-висока цена или с надежда за директна реализация (по данни на бранша към края на август търговците са събрали

около 150 тона). Това накара някои търговци да се обърнат към съседни държави, за да търсят количества.

Тенденцията все повече производители да търсят възможности за директен износ носи известни рискове, които се крият в непознаването на пазара и нуждите на различните крайни клиенти. Също като розовото масло, лавандуловото изисква процес на хамурация (смесване на масла с различни характеристики) за достигане изискванията на контрагентите.

На фона на растящите разходи за производство (поскъпване на косенето и изваряването на услуга) и ниските рандемани през тази година нормата на печалба при 200 лв/кг изварено масло продължава да е изключително висока и според рандемана достига 200% през 2018 г.

Тазгодишните цени най-вероятно ще продължат инерцията на създаване на нови площи. Отчитайки опита от последните години, България може да посрещне 2019 г. с нови 2 500-3 000 ха лавандула.

Безогледното увеличение на площите, особено имайки предвид, че все по-често се наблюдава смесване на сортове в новосъздадени насаждения, не създава предпоставки за увеличаване на печалбите. Тъкмо напротив. Смесените полета дават неравномерен растеж и изцъфтяване, което понижава рандеманите. Нарастването на средния размер на стопанствата при липсата на достатъчно грижи от производителите и все още недоброто познаване на технологичните процеси (оптимални срокове за прибиране, изваряване, растителна защита) често водят до резултати, далеч от оптималните.

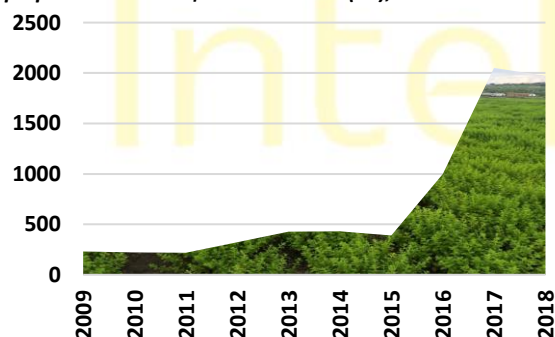
Трябва да се има предвид, че при благоприятни климатични условия, България вероятно ще произведе около 500 тона лавандулово масло още през 2019 г., когато в пълно цветодаване ще влязат с 66% повече площи отколкото през 2018 г.

Известен лимитиращ фактор би могъл да се прояви най-вече по линия на директивата REACH и завишения контрол върху дестилериите, който се очаква в тази връзка (виж повече на стр. 16).

Други масла

Маточина

Графика 10 – Площи с маточина (ха), 2009-2018 г.

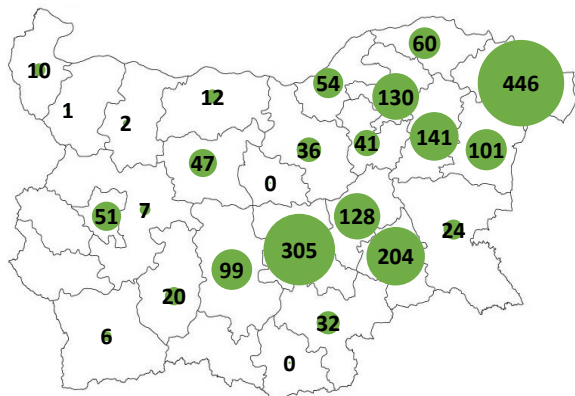

Източник: МЗХГ, заявени площи

Свръхпроизводството доведе до срив в цената и блокира пазара. По всичко изглежда, че инвеститорите ще трябва да отпишат част от площите.

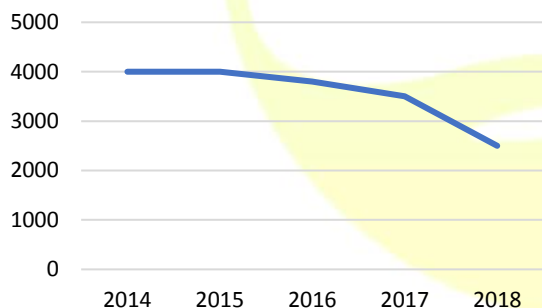
Маточината се превърна в хит през периода 2016-2017 г. Площите с културата се увеличиха пет пъти само за две години като първенец отново е област Добрич, където културата практически не бе позната до 2015 г. Със забележително увеличение на производството са също Старозагорско, Ямболско, Сливенско и Шуменско. Традиционно по-големи площи с маточина има в Пловдивско и Разградско.

Графика 11 – Площи с маточина (ха) по области, 2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

Графика 12 - Цена на маслото от маточина на вътрешен пазар (лв./кг.)

Източник: интервюта

В основен проблем пред производството се превърна непознаването на технологията на отглеждане и изваряване на културата - съответно относително слабите рандемани и ниското качество на добиваното масло. Така например, практиката показва, че извлеченото чрез кохобация масло е с влошено качество. Въпреки слабите резултати при мнозина от новонавлезлите в бизнеса производители, огромният ръст в площите буквално задръсти пазара с масло. В резултат, изкупните цени се сринаха (с над 40%) и въпреки това останаха големи непродадени количества от предишни реколти.

По експертни оценки, произведеното количество масло през 2017 г. е било около 6 тона - или над три пъти по-голямо от средното за периода 2009-2015 г. Най-големият потребител на вътрешния пазар е Есетере България, която се нуждае от 1 тон масло годишно. Останалите играчи купуват значително по-малки количества.

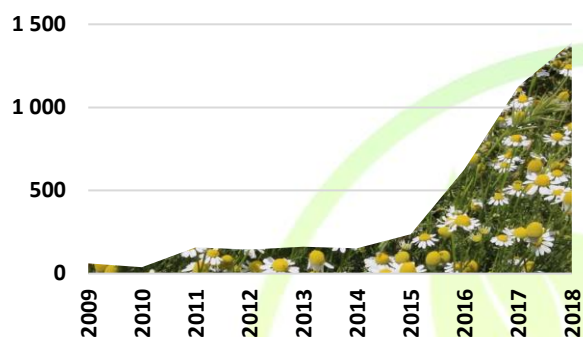
Обилните валежи през лятото на 2018 г. със сигурност ще намалят тазгодишната реколта, но непродадените количества от предишни години все още тежат на пазара. Разочарованието от финансовите резултати вече дава силни сигнали за отрезвяване на инвеститорите – площите с маточина са намалели с 31% в област Добрич и съответно с 23% и 19% в Пловдивско и Шуменско. Увеличение на площите се наблюдава в Старозагорско и Ямболско -съответно с 33% и 21%.

Единствените, които не загубиха от културата бяха производителите с дългосрочни договори за изкупуване.

Лайка

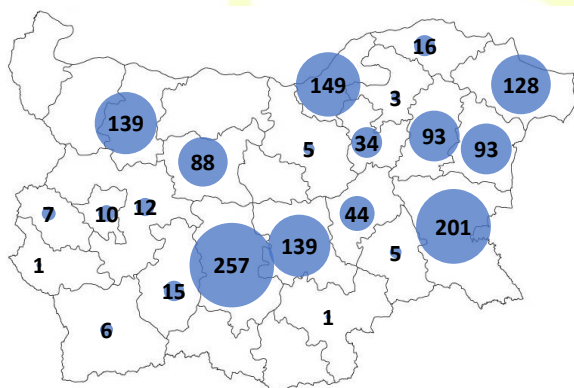
Тази и следващата година интересът към културата ще се движи от римската лайка.

Графика 13 – Площи с лайка (ха), 2009-2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

Графика 14 – Площи с лайка (ха) по области, 2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

Таблица 3 – Международни цени на масла от лайка

кг.	2015	2016	2017	2018
Синя лайка	\$1000	\$950	\$850	\$680
Римска лайка	\$550	\$1000	н.д.	\$1500
Римска био	\$1500	\$1500	н.д.	н.д.

Източник: ITC, UI B.V.

През 2018 г. лайка (немска и римска) се отглежда на близо 1400 ха от 143 производителя в страната. Традиционни райони за културата са Пловдивско и Старозагорско, където са съсредоточени съответно 18% и 10% от площите в страната. През последните три години лайката бе разпространена и в други райони, привличайки интереса на по-едри земеделски производители и инвеститори. Площите с лайка са нараснали близо пет пъти за периода 2015-2018 г. като в по-голям мащаб културата се отглежда в областите Бургас, Русе, Добрич, Враца, Шумен и Варна.

Важно за стабилността на пазара е търсенето за херба, която се изнася в големи количества за Западна Европа.

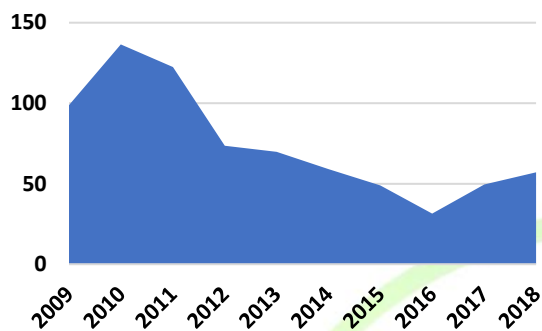
Българското масло от немска лайка се цени на международните пазари, заради високото съдържание на хамазулен. Търсенето му през тази година обаче понамаля заради ориентирането на ароматерапията към алтернативното масло от вратига.

През последните години скорост набира отглеждането на римската лайка и в по-малка степен на други сортове.

Бумът в отглеждането на лайка бе продиктуван от дефицита на международните пазари, заради проблемни реколти в някои основни производители – Египет (за синята лайка) преди време, Италия и Англия през тази година за римската. Въпреки очакваните ценови колебания, отглеждането на лайка има потенциал да задържи нивата си в България. По-едромащабното производство, което изисква отглеждането на културата и постепенното усвояване на добри производствени практики дават на стопаните възможност да работят по-ефективно отпреди.

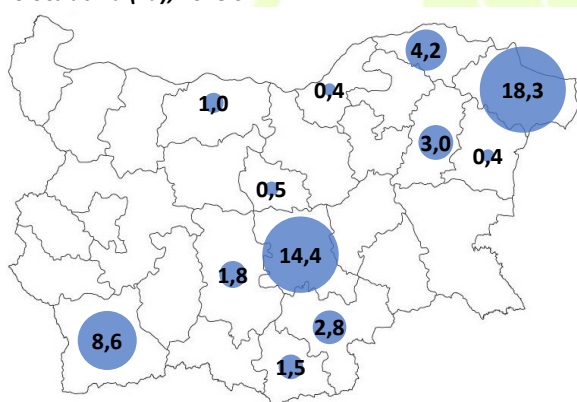
Бял риган

Графика 15 – Площи с бял риган (ха)

Източник: МЗХГ заявени площи

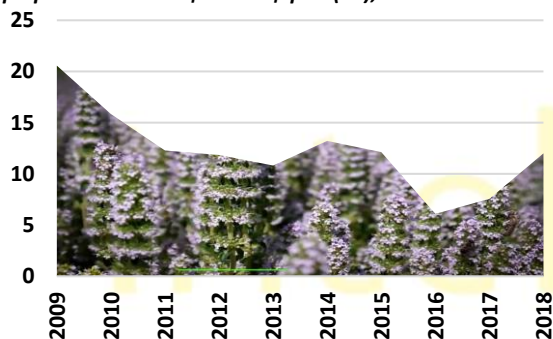
Графика 16 - Разпределение на площите с бял риган по области (ха), 2018 г.

Източник: МЗХГ

Мащерка

Графика 17 – Площи с мащерка (ха), 2009-2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

Бял риган отглеждат 40 производители на обща площ от 57 ха в цялата страна. Традиционно културата се отглежда в Старозагорско и Кърджалийско, но ролята на последния регион постепенно запада през последните години. От 2016 г. Добричка област заема първо място по отглеждани площи. През 2018 г. производителите от Старозагорско и Благоевградско удвояват обработваемите площи с риган.

Белият риган в България се отглежда най-вече за подправка. Произвеждат се сравнително малки количества масло, което е нишов продукт, използван основно в ароматерапията, а също и като хранителна добавка.

Цената на маслото от риган с произход Испания (карвакрол 60-65%, тимол 1-5%) е около USD 70/кг през 2018 г.

Мащерка се отглежда на 12 ха¹ от общо 11 стопани в страната. Производството се възстановява от 2017 г. насам след като претърпява над 50% спад от 2009 г. дотогава.

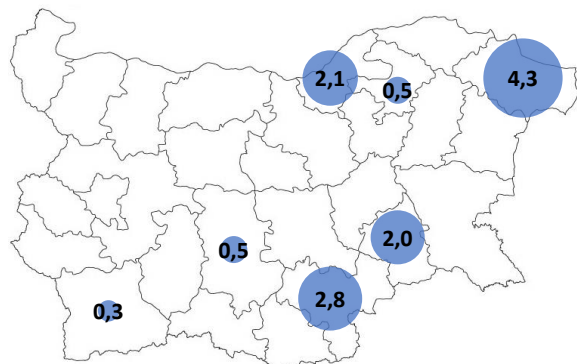
Култивирането на мащерка е съсредоточено в Югоизточна България, Добричко и Русенско. Мащерката се използва основно за подправка. За масло се преработват малки количества по поръчка. България не е в конкурентна позиция спрямо основни страни-производители като Испания, Тунис, Мароко.

¹ Данните са за заявените за подпомагане площи в страната, където минималният размер на стопанството е 0,5 ха. Ето защо е възможно

мащерка да се отглежда на по-големи от посочените площи.

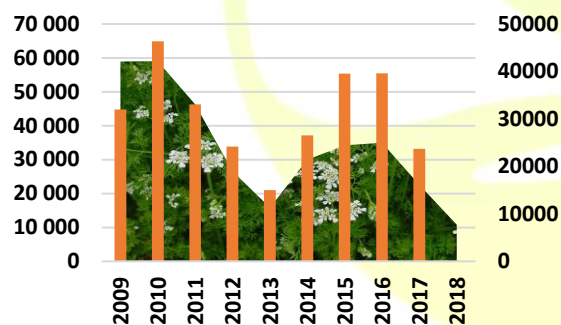
Графика 2 – Разпределение на площите с мащерка в страната (ха), 2018 г.

Източник: МЗХГ

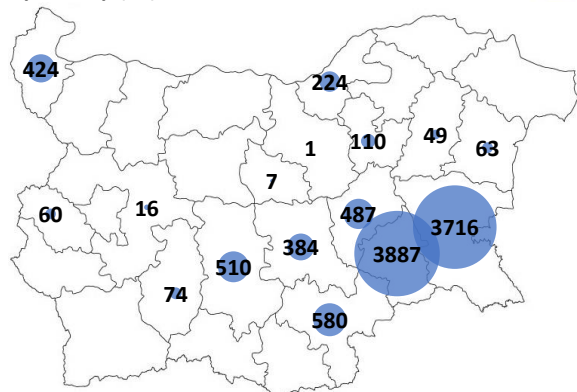
Кориандър

Графика 19 – Площи (ха) и производство на кориандър (т), 2009-2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

Графика 20 – Разпространение на площите с кориандър (ха), 2018 г.

Източник: МЗХГ

Международната цена на маслото от мащерка (тимол ок. 50%) се движи между USD 130-140/кг.

Основен потребител на масло от тимолова мащерка в момента е Есетере България, но задоволява нуждите си от внос.

От широко разпространена култура в страната кориандърът все повече губи значение за производителите. Площите продължават резкия си спад и достигат 10 800 ха през 2018 г. Всички основни производствени райони в страната са свидетели на свиване на площите поне два пъти. Единствената област, която е увеличила значително производството си спрямо предходната година е Видин.

Кориандърът се отглеждаше на 100% за подправка и се продаваше бункерно за износ за Азия. През 2017 г. за първи път от десетилетия бе направен индустриален опит за добиване на масло от кориандър от Есетере България по договор за изкупуване на продукцията с производител от Пловдивско. Програмата продължава и тази година като нуждите на компанията са за над 1 тон годишно.

Предишни опити за производство на масло са показвали незадоволителни резултати, по данни от бизнеса. Основният проблем с преработката на кориандър до момента е липсата на сортово качество. Българските сортове практически са изчезнали и насажденията се водят местна популация.

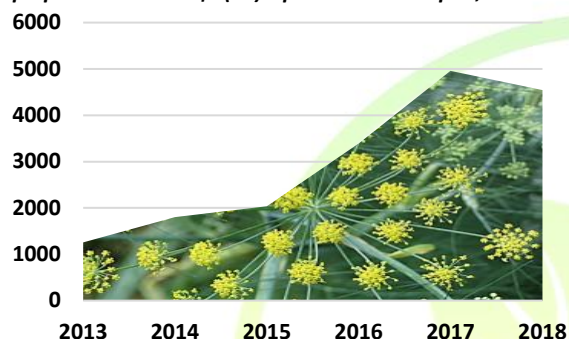
Досега българските търговски компании са задоволявали нуждите си чрез внос от Русия.

Тази година площите в Русия и Украйна също силно намаляват, което в съчетание с

понижените световни запаси доведе до поскъпване на маслото от кориандър на световните пазари.

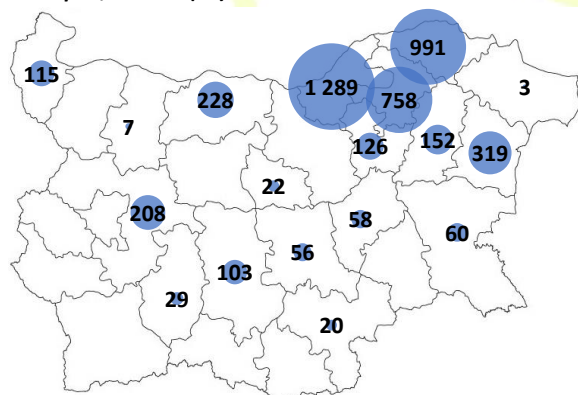
Резене

Графика 21 – Площи (ха) с резене в България, 2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

Графика 22 – Разпространение на резенето в България, 2018 г. (ха)

Източник: МЗХГ

Площите с резене намаляват за първи път от години насам и достигат 4547 ха през 2018 г. В България се отглежда многогодишно, горчициво резене, което се продава за семе. Близо една трета от площите се отглеждат по биологичен начин. Масло от горчициво резене не се произвежда вече в страната.

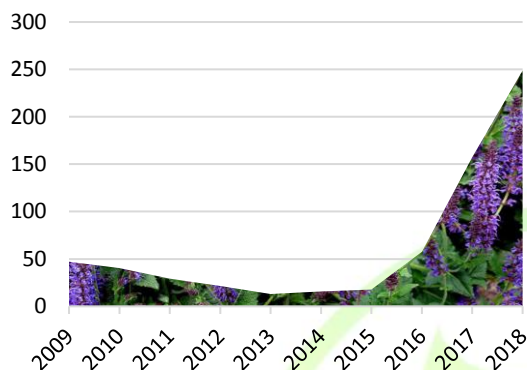
Две компании се интересуват основно от масло от сладко, едногодишно резене – Есетере и Вигалекс. Нуждите и на двете компании се задоволяват с внос от Турция.

Основната пречка пред отглеждането на сладко резене за нуждите на преработвателите и търговците е липсата на сертифицирани семена (българския сорт Шумен дава отлични резултати, но за съжаление посадъчен материал липсва в страната), както и трудоемкостта на обработките.

Маслото от резене се търгува на цена около USD 45/кг. през 2018 г., докато био маслото държи двойна цена.

Салвия

Графика 23- Площи (ха) със салвия в България, 2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

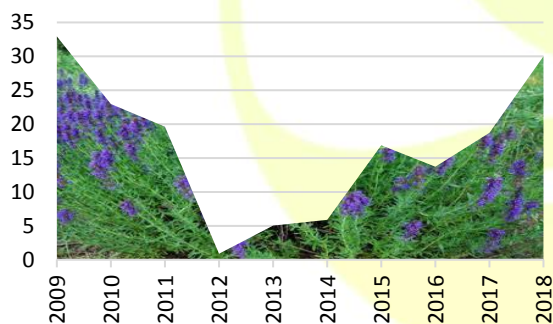
Площите със салвия бързо нарастват през последните две години като достигат 250 ха през 2018 г. Основен производствен район е област Добрич - 38% от площите, следвана от Русе с 18%, Стара Загора и Плевен с по около 11%.

Бизнесът споделя нуждите си от масло от салвия скларея, но производство практически липсва през последните години.

Цената на маслото от *Salvia officinalis* с произход Албания е около USD 60/кг.

Хизоп

Графика 24 – Площи с хизоп (ха), 2018 г.

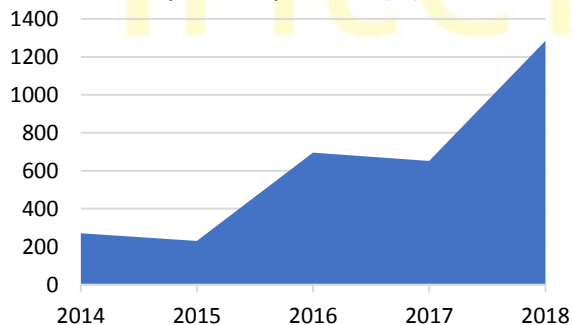

Източник: МЗХГ, заявени площи

След като почти изчезва от българските полета през 2012 г., хизопът постепенно възстановява площите си, като понастоящем достига 30 ха на територията на общо девет стопанства. Културата се отглежда основно в Добричко, където са съсредоточени 72% от площите. Хизопът се отглежда основно за суровина, но също и за етерично масло. Отглеждането и прибирането му почти не се различава от производството на лавандула. Намира широко приложение в леката промишленост, но търгуваните обеми са в десетки пъти по-малки, в сравнение с лавандулата.

Други култури

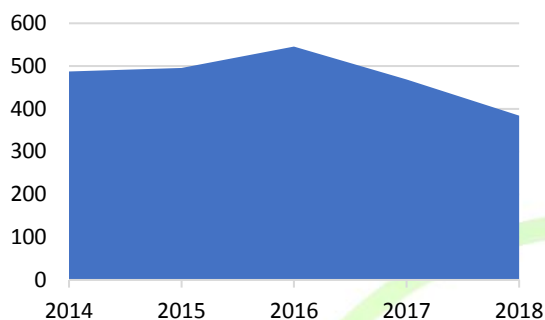
Графика 25 – Площи с други многогодишни медицински и ароматни растения (ха), 2018 г.

През последните години интересът към отглеждането на етерично-маслени култури нарасна. Увеличават се площите с бял равнец, жълт кантарион и др. За съжаление детайлни данни по култури липсват.

България е традиционен производител на масло от бял равнец, което намира добър прием в ароматерапията. Това масло обаче е сравнително нишов продукт с малка по обем международна търговия. По наши

Графика 26 - Площи с други медицински и ароматни растения (ха), 2018 г.

Източник: МЗХГ, заявени площи

наблюдения площите с бял равнец са нараснали особено много, което доведе до понижаване изкупната цена.

Наред с традиционните култури, на все по-големи площи се отглеждат и нови за страната ни медицински и ароматни растения като хелихризум (бесмъртниче). Известната още като жълт смил култура се намира в диворастящо състояние в България, но маслото, което се котира на международните пазари е най-вече от френски сортове. Растящото производство на масло от жълт смил със съмнително качество е на път да донесе нови разочарования на производителите у нас.

Регламент REACH

Основно предизвикателство през производството на етерични масла занаят се явява задължението на всички производители и износители на етерични масла над 1 тон да са регистрирани според изискванията на регламента REACH на ЕК от 15 юли, 2018 г. Регистрацията отнема време, а дължимите такси са по тонажни групи (от 1-10 тона годишно, 10-100 тона, 100-1000 и над 1000 тона). Институцията, отговорна за контрола на прилагането на регламента е МОСВ (повече виж [ТУК](#)). Липсата на регистрация по REACH практически означава забрана за търговия с масла в рамките на ЕС. За неизпълнение изискванията на регламента отговаря МОСВ и подопечните му структури (РиОСВ по места). Проверките през Кампания 2018 бяха спестени, но от 2019 г. едва ли ще се разминат.

Справка в сайта на Европейската агенция по химикали (ЕCHA) показва, че около една трета от всички дестилерии в страната имат регистрация към 15 септември, 2018 г. Ето и пълният списък:

- 1 **Agro Product Ltd. 6162** Gabarevo village Pavel banya
- 2 **ALBA GRUPS LTD 1-st May 24 6148** Skobelevo
- 3 **ALTA OILS 1415** Sofia
- 4 **Berje Trakia Ltd 4000** Ploudiv
- 5 **BioAromatic Ltd. 9700** Shumen Shumen
- 6 **Bioland Bulgaria EOOD 4003** Plovdiv
- 7 **Bulattars Production Company Ltd 1111** Sofia
- 8 **Bulgarian Rose Plc 4300** Karlovo Plovdiv
- 9 **ChZS Nikola Ruskov Nikolov 9500** General Toshevo
- 10 **Denita Ltd 1172** Sofia
- 11 **Dobruja Flora Oil OOD 1309** Sofia
- 12 **Drago Cenkov, Inc. 9700** Shumen
- 13 **Enio Bonchev Production Ltd. 1000** Sofia
- 14 **ESSETERRE BULGARIA 9002** Varna
- 15 **Ester Oil Nachevi Ltd. 9500** General Toshevo
- 16 **ET ARKO-IVAN PENEV 7290** Loznitsa district Razgrad
- 17 **ET Raycho Dobrev-EFEDRA 9850** Veliki Preslav district Shumen
- 18 **Export Oil Ltd. 8012** Burgas
- 19 **GALEN-N LTD. 1404** Sofia
- 20 **Ganchev 2003 Ltd. 9300** Dobrich
- 21 **INA Ltd 4500** Panagyuriste
- 22 **Intermed 1 1000** Sofia
- 23 **IPAR-2015 8000** Burgas
- 24 **Kateko Ltd 4000** Plovdiv

- 25 **Labirint-Stroy Engineering OOD 9000** Varna
- 26 **LATERA Ltd 9350** Stozher village Dobrich
- 27 **Lavena** 9700 Shumen
- 28 **Lavender Ltd 6000** Stara Zagora Bulgaria
- 29 **MUTAKA FINE PRODUCTS LTD 1407** Sofia
- 30 **NatureBase AD 6050** Hrishteni Stara Zagora Bulgaria
- 31 **RKL EO Ltd 9000** Varna Bulgaria
- 32 **ROBERTET BULGARIA 6161** Village Dolno Sahrane Pavel Banya
- 33 **Rosa Eterna Ltd 1463** Sofia Bulgaria
- 34 **Rosimex LTD 1404** Sofia
- 35 **Shtark Ltd 9530** Kardam Dobrich
- 36 **Silvena Agro Ltd. 9550** Pchelarovo Dobrich
- 37 **Sunny-4-98 Ltd 1784** Sofia Sofia
- 38 **Triglav-Edelvais Ltd. 6100** Kazanlak Bulgaria
- 39 **TRIVIVA OOD 52** Treti mart bul. 9300 Dobrich Bulgaria
- 40 **Vigalex Ltd. 1784** Sofia
- 41 **ZEMIA 96 Ltd. 9700** Shumen
- 42 **ЗП „Радмила Николова“ 9700** Shumen
- 43 **“Salvinna” Ltd 1 6250** Stara Zagora Bulgaria

Изискванията за регистрация по REACH ще окажат влияние единствено върху пазара на лавандула, като най-високотонажен. От 2019 г. лавандулово масло, произвеждано от производители без регистрация не биха могли да се продават на общия европейски пазар.

IntelI Agro

Капацитет за преработка

В България няма официален регистър на дестилериите на етерични масла. Представената по-долу информация се основава на различни държавни и общински данни, както и на информация от интервюта и официалните сайтове на компании. Поради това списъкът по-долу не претендира за изчерпателност и точност. Някои от съоръженията все още не са влезли в експлоатация, а други е възможно междуременно да са престанали да действат.

Капацитетът за преработка на етерично-маслени култури в страната е съсредоточен в около 150 дестилерии с общ капацитет приблизително 3500 м3 (експертна оценка на база данни от РИОСВ и други публични източници). Близко 29% от преработвателните мощности са концентрирани в област Добрич, следвана от Пловдив и Стара Загора.

Област	Община	Местоположение	Капацитет	Фирма
Благоевград	-	-	>120 000 BGN продажби	ЖУЛИ-ГЕОРГИ КИТАНОВ ЕООД
Благоевград	Гърмен	Рибново		Феим Киселов
Благоевград	Хаджидимово	Хаджидимово	1*5м3, 1*3 м3	„ЕЛДЕЯ – 2013“ ЕООД
Бургас	-	-	>120 000 BGN продажби	ЛАВАПРОДУКТ ЕООД
Бургас	-	-	>120 000 BGN продажби	ЛАВЕКСА ООД
Бургас	Ruen	Prosenik	1*3 м3	ЕКСПОРТ ОЙЛ ООД
Бургас	Sungurlare	Esen	3 м3	БИО ТЕРРА ЕООД
Бургас	Карнобат	Мъдрино	4*2,5 м3	ЗКПУ Зора
Варна	-	-	>120 000 BGN продажби	ЛАБИРИНТ-СТРОЙ ИНЖЕНЕРИНГ ООД
Варна	-	-	>120 000 BGN продажби	РАПИД 48 ПЕТЪР КРЪСТЕВ ЕТ
Варна	Варна	Аксаково	>120 000 BGN продажби	ЕКОБИОТЕХПРОДУКТ ООД
Варна	Вълчи дол	Добротич	1*2,5 м3	ЕТ “Тиасо - Добромир Вълчев“
Варна	Долни чифлик	Голица	1*2,5 м3	"Балканагро 2008" ООД
Велико Търново	Велико Търново	Големаните	2*1,5 м3	Николай Първов
Велико Търново	Горна Оряховица	Върбица	-	-

Велико Търново	Елена	Блъсковци	4*5 м3	Пан Агро 2016
Велико Търново	Павликени	Долна Липница	10 тона масло от лавандула и 150 кг масло от маточина	Фермер 33 ЕООД
Велико Търново	Павликени	Михалци	2*? М3	ЧЗК "Агробиохерб"
Велико Търново	Павликени	Михалци	3*5 м3 + 1*3 м3	НИЯ ХЕРБС ООД
Велико Търново	Стражица	Старжица	4*5,5 м3	„ЕС ЛЕНД“ ЕООД
Враца	Криводол	Фурен	6*?	Апис Агро 98
Добрич	-	-	-	ЗП Искра Живкова Божилова
Добрич	-	-	-	Ненка Митева Божилова
Добрич	Балчик	Балчик	5*5 м3	ЗП Д. Донев
Добрич	Балчик	Рогачево	н.д.	Голдън Фуудс ЕООД
Добрич	Балчик	Сенокос	н.д.	Димов 2002 ЕООД
Добрич	Балчик	Соколово	37 м3	Антимон Агро
Добрич	Балчик	Царичино	22 м3	Растителна защита агро
Добрич	Генерал-Тошево	-	40 м3	Добруджа Флора Ойл ООД
Добрич	Генерал-Тошево	-	н.д.	Корект Ойл Груп
Добрич	Генерал-Тошево	Генерал Тошево	37,5	Естер Ойл Начеви
Добрич	Генерал-Тошево	Изворово	н.д.	Ганчев 2003 ООД
Добрич	Генерал-Тошево	Калина	н.д.	Диян Димитров ЗП
Добрич	Генерал-Тошево	Кардам	4*9 м3 + 4*5 м3	ЩАРК ООД
Добрич	Генерал-Тошево	Кардам	18 м3	Никола Русков Николов и Росица Георгиева Николова
Добрич	Генерал-Тошево	Пленимир	15 м3	Корона Лъв ООД

Добрич	Генерал-Тошево	Пчеларово	22 м3	ЕТ „Силвена Костадин Костов” –
Добрич	Добрич	Добрич	200 м3	Есетере България
Добрич	Добрич	Добрич	30 м3	Сарис ООД
Добрич	Добрич	Добрич	6*10 м3	ТРИВИВА ООД
Добрич	Добрич-селска	Житница	30 м3	Титан - 2006 ЕООД
Добрич	Добрич-селска	Овчарово	6*5,5 м3	Златна земя 2011 ЕООД
Добрич	Добрич-селска	Плачидол	н.д.	ЕТЕРИЯ КОМЕРС ЕООД
Добрич	Добрич-селска	Победа	20 м3	ЕТ Светослава Маринова
Добрич	Добрич-селска	Победа	5*5,5 м3	Група инвеститори
Добрич	Добрич-селска	Поп Григорово	4*5,5 м3	КОЕВ АГРОИНВЕСТ ЕООД
Добрич	Добрич-селска	Поп Григорово	36 м3	ЕТ Славяна Статева
Добрич	Добрич-селска	Смолница	4*5 м3	ДИМИТРОВ ТРЕЙДИНГ ООД
Добрич	Добрич-селска	Смолница	н.д.	Адмирал груп 3
Добрич	Добрич-селска	Стожер	4*2,5 м3 мобилни	Стожер-2008 ЕООД
Добрич	Добрич-селска		30 м3	Реджина Хербал
Добрич	Добрич-селска		н.д.	СД Възход
Добрич	Каварна	Каварна	-	Агротехсервиз
Добрич	Каварна	Каварна	24 м3	Балев ЕООД
Добрич	Каварна	Каварна	20 м3	ЕТ Васил Григоров
Добрич	Каварна	Каварна	3*5 м3	Ошнут Велиев Алиев ЗП
Добрич	Тервел	Кочмар	4*5, 2*3, 3*7 м3	Хербс трейд ООД
Пазарджик	Брацигово	Брацигово	2*2 м3	НИДИЦО ЕООД

Пазарджик	Брацигово	Бяга	11 т розов цвят на денонощие	ДЕНИВА ООД
Пазарджик	Брацигово	Бяга	3*3 м3	Деница Варадинова
Пазарджик	Панагюрище	Бъга	60 кг розово и 2 тона лавандулово масло	ИНА ЕООД
Пазарджик	Панагюрище	Панагюрище	3*3 м3	ИНА ЕООД
Пазарджик	Панагюрище	Стрелча	103 м3 (500 кг родово и 25 000 kg лавандулово масло)	КАТЕКО ООД
Пазарджик	Пещера	Радилово	1*5 м3	"Нар-Рядков" ЕООД
Пазарджик	Ракитово	Ракитово	800-1000 кг масло от хвойна	"Д.Е.У.С." ЕООД
Пазарджик	Ракитово	Ракитово	800-1000 кг масло от хвойна	"Д.Е.У.С." ЕООД
Пазарджик	Стелча	Стрелча	-	РОЗАРИУМ ООД
Плевен	Пордим	Одърне	4*5 м3	"Агро- Ленд" ООД
Пловдив	-	-	Зелена маса: 140 т. роза, 20 т. лавандула, 50 т. лайка, 180 т. маточина	Ай Ти Пи България ЕООД
Пловдив	-	-		Бългериан Роуз ЕООД
Пловдив	-	-	6000 кг зелена маса на денонощие	Агроинтеграл ООД
Пловдив	-	-	9*10 м3	РОЗАБУЛ ООД
Пловдив	-	-	>120 000 продажби	ЕКОЛАОЙЛС ООД
Пловдив	-	Черноземен	-	ТРИГЛАВ ЕДЕЛВАЙС ЕООД
Пловдив	Брезово	Зелениково	220 кг розово и 1,5 тона лавандулово масло	ГАМА 2003 ЕООД
Пловдив	Брезово	Зелениково	63 м3 дестилационни и 30 м3 екстракционни мощности	ГАЛЕН - Н ЕООД

Пловдив	Брезово	Златосел	-	Златна роза ООД
Пловдив	Калояново	Калояново	11 м3 (200 кг лавандулово и 48 кг розово масло)	ЕТ "Маркос" Марин Русев
Пловдив	Калояново	Отец Паисиево		-
Пловдив	Карлово	Богдан	4*3м3 (55-70 кг розово масло, 850 кг. лавандулово масло, 1700 кг. други масла)	НАТУРЕЛА БГ ООД
Пловдив	Карлово	Богдан	4*3м3	БИОПРОГРАМА ЕАД
Пловдив	Карлово	Карлово	4*3м3	ГАЛИКАНЕЯ ЕООД
Пловдив	Карлово	Карлово		-
Пловдив	Карлово	Карлово		БЪЛГАРСКА РОЗА АД
Пловдив	Карлово	Розино	2*2,5м3 + 2*1,5м3	БРАЙТЪРС ЕООД
Пловдив	Карлово	Розино	21 м3	„ЕКО МИЙТ ТОТАЛ“ ООД
Пловдив	Карлово	Столетово	4*5 м3 (лавандула, лайка, роза, риган, бял равнец, салвия и др.)	Биокултури ЕООД
Пловдив	Садово	Чешнегирово		-
Пловдив	Съединение	Церетелево	11 м3 25-30 кг розово масло, 200 кг лавандулово	ЕТ Емил Чаушев
Пловдив	Хисаря	Старосел	4*3м3 (55-70 кг розово масло, 850 кг. лавандулово масло, 1700 кг. други масла)	„АГРОМАКС ЕЪР“ ЕООД
Разград	Лозница	Крояч	8*2,5 м3	ЕТ Арко - Иван Пенев
Разград	Разград	Разград	-	Разград - Деспред ООД
Разград	Цар Калоян	Цар Калоян	3*5 м3	ЗП М. Мирчев
Силистра	Главиница	Каругере	4*6 м3	ЕТ Павлин Павлов-Магнус

Силистра	Дулово	Дулово	16 м3	ЕТ ИВАЙЛО ЙОВКОВ
Силистра	Силистра	Айдемир	3*2,5 м3	ЗП Атанас Йовчев
Силистра	Тутракан	Бреница	6*5 м3	"Казан 10" ЕООД
Сливен	Котел	Жеравна	-	Балкан Хербал Ойл ООД
Сливен	Котел	Жеравна	3*2,5 м3	„БАЛКАН ХЕРБАЛ ОЙЛ“ ООД
Сливен	Нова Загора	Еленово		-
Смолян	Доспат	Доспат	-	-
София	-	-	-	ЕКОМААТ ООД
София	-	-	-	ЕТ "Роз Валеј Тур-Антония Драганова"
София	Драгоман	Василовци		ЕЙЧ БИ СИ ЕООД
София	Ихтиман	Боерица	>120 000 BGN продажби	ХИМ-СИСТЕМ ЕООД
София	Костенец	Костенец	>120 000 BGN продажби	БИОПРОЦЕС ЕООД
София	Мирково	Мирково		-
Стара Загора	-	-	>120 000 BGN продажби	СИЛЕСТА ЕООД
Стара Загора	Асен	Павел баня	-	ДАМАСЦЕНА РОЗБИО ЕООД
Стара Загора	Гурково	Гурково		ВИГАЛЕКС ООД
Стара Загора	Казанлък	Бузовград	н.д.	"ОЛИМП-7" ЕООД
Стара Загора	Казанлък	Енина	40-80 кг розово масло и 4-6 тона друго масло	„Скинатик“ ЕООД
Стара Загора	Казанлък	Казанлък		БЕРЖЕ ТРАКИЯ ЕООД
Стара Загора	Казанлък	Казанлък		-
Стара Загора	Казанлък	Казанлък		-
Стара Загора	Казанлък	Казанлък	-	АЛТА ОЙЛС ЕООД
Стара Загора	Казанлък	Казанлък	>120 000 BGN продажби	ЕТ ЛЕМА-МАРИН ТОДОРОВ

Стара Загора	Казанлък	Крън	100-120 кг розово масло и 8-10 тона лавандулово масло	АТАНАС ЙОРДАНОВ РАДЕВ ЗП
Стара Загора	Казанлък	Крън	-	ТРИГЛАВ ЕДЕЛВАЙС ЕООД
Стара Загора	Казанлък	Ясеново	4*5 м3; 120-130 кг розово масло	РОЗА ЕТЕРНА ООД
Стара Загора	Казанлък	Ясеново	>120 000 BGN продажби	ФЛОРА ОЙЛ ЕООД
Стара Загора	Мъглиж	Дъбово	200 кг розово масло, 5-8 тона лавандулово масло	БУЛЕТЕРА ЕООД
Стара Загора	Мъглиж	Ягода	>120 000 BGN продажби	АЛТЕЯ ОРГАНИКС ООД
Стара Загора	Павел баня	-	>120 000 BGN продажби	СЕБАТ ООД
Стара Загора	Павел баня	Габарево	4*4 м3, 4*4,5м3	АГРО - ПРОДУКТ ЕООД
Стара Загора	Павел баня	Долно Сахране	4*5 м3, 2*10 м3	РОБЕРТЕТ БЪЛГАРИЯ ЕООД
Стара Загора	Павел баня	Манолов	28 т лаванадулово масло, 61,2 кг розово масло	ИНТЕРМЕД 1 ЕООД
Стара Загора	Павел баня	Скобелево		БУЛАТАРС ПРОДАКШЪН КОМПАНИ
Стара Загора	Павел баня	Скобелево	14,64 МТ маточина; 17,21 МТ лавандула; 4,21 роза;	АЛБА ГРУПС ЕООД
Стара Загора	Павел баня	Скобелево	-	ДАМАСЦЕНА ЕООД
Стара Загора	Павел баня	Търничени	-	ДЕНИТА ООД
Стара Загора	Павел баня	Търничени	1- ?*?m3 ; 2 - 4*5,5m3; 3 - 4*5,5m3; 4 - 4*5,5m3	ЕНЬО БОНЧЕВ ПРОДАКШЪН ООД
Стара Загора	Стара Загора	Пъстрово	-	ТРИГЛАВ ЕДЕЛВАЙС ЕООД
Стара Загора	Стара Загора	Хрищени	250 кг розово масло	НАТЮРБЕЙС АД
Стара Загора	Чирпан	Зетьово		-
Търговище	Търговище	Ралица	4*5 м3	"ЕСЕНТИАЛИС ОЛЕА" ЕООД
Хасково	Любимец	Васково	6*5 м3 + 2*3 м3	„Лика 99“ ЕООД

Хасково	Харманли	Браница	3*5 м3 + 1*3 м3	„РК Проект“ ЕООД
Шумен	-	-	80 тона зелена маса на денонощие	БИО АРОМАТИК ЕООД
Шумен	Велики Преслав	Велики Преслав	180 кг масло от маточина и 15 тона масло от лавандула	Автомагистрали-Черно море АД
Шумен	Велики Преслав	Миланово	-	-
Шумен	Каолиново	Климент	< 1 тон масла	"ПЕТЕЛ ГРУП" ЕООД
Шумен	Каспичан	Плиска	4*3 м3	ЕТ "Недя- Недялко Петров"
Шумен	Смядово	Смядово	-	РКЛ ООД
Шумен	Шумен	Мараш	5 тона масла от лавандула, маточина, лайка, салвия	"Стеди Ойлс" ООД
Шумен	Шумен	Шумен	100 тона лавандулово масло	ЛАВЕНА АД
Шумен	Шумен	Шумен	>120 000 BGN продажби	РИМА-03 ООД
Ямбол	Стралджа	Зимница	10-20 тона лавандулово масло на година	ДЖАМБАЗ - АГРО ООД
Ямбол	Стралджа	Зимница	2*2,5 м3	ЗП Румен Петров Жеков

Към тези мощности в идните 1-2 години следва да се прибавят общо 27 проекта за нови или разширение и обновление на стари мощности по последния прием по подмярка 4.2 Преработка и маркетинг от Програмата за развитие на селските райони. От тях 6 са в област Пловдив, по 3 в областите Добрич и Силистра, следвани от Стара Загора, Пазарджик и Варна с по 2 и т.н.

За ИнтелиАгро

InteliAgro

ИнтелиАгро е юридическо лице, което работи с нестопанска цел в обществена полза. Организацията е създадена с подкрепата на фондация "Америка за България" в края на 2014 г.

Нашата мисия е да подкрепяме развитието на устойчиво и конкурентно селско стопанство. Ние вярваме, че пълният потенциал на сектора може да бъде отключен чрез комбинация от по-ефективно и ефикасно управление на ресурсите, подобряване на условията за агробизнеса, намаляване на бюрократичните тежести и поставяне на българските фермери на равни начала с европейските им партньори.

Ако смятате, че това изследване е полезно и искате да създаваме такива материали по-често в бъдеще, ако споделяте нашата мисия и визия, можете да подкрепите работата ни с идеи, информация или дарение.

Контакти:

Николай Вълканов,

Изпълнителен директор

T: +359 899 911 597

@: nikolay@inteliagro.bg

W: www.inteliagro.bg

InteliAgro